

Институционална автономия и отговорност за качеството на висшето образование

Патриция Георгиева

Резюме: Признаването на качеството на предлаганото от висшето училище образование може да се разглежда като най-добрият резултат от всякакъв вид външно оценяване. Подобна концепция за признаването на висшето образование разглежда външното оценяване като постигане на увереност в способността на институцията да упражнява своята обща отговорност за качеството. Докладът дискутира въпросът за качеството през призмата на двете принципни условия за неговото организиране, поддържане и подобряване - институционалната автономия и отговорност.

Ключови думи: институционална автономия, обща отговорност, качество, признаване на качеството, акредитация, признаване на квалификациите.

Осигуряването на качество във висшето образование се разглежда като една от най-важните сфери, към които са насочени усилията за изграждане на Европейско пространство на висшето образование до 2010 г. Всяка европейска страна разработва свои собствени решения за това, как да оценява и да демонстрира качеството на образователните квалификации, като същевременно се съобразява с целите на Болонския процес. Сред националните системи за осигуряване на качеството в Европа широко разпространено е схващането, че **създаването на вътрешно-университетски системи за поддържане и подобряване на качеството и външното им оценяване са в интерес на самите университети.** Българската национална система не прави изключение в това отношение.

Осигуряването на качеството **генерира информация за определени аспекти на качеството**, като структурата на учебното съдържание, квалификацията на преподавателите, нивото на методическата и материално-техническата подкрепа за учебния процес и т.н., от която се нуждаят както самите преподаватели и академични ръководства, така и потребителите на образователните квалификации, до които водят предлаганите програми, а така също и тези, които участват под една или друга форма във финансирането на висшето образование. "Качество"-то описва ефективността на всичко, което се прави от висшето училище, за да гарантира, че прилежните студенти могат да извлекат максимална полза от образователните възможности, до които имат достъп и същевременно да покрият изискванията за придобиването на дипломата, за която следват. Аналитичното описание и систематичното оценяване на системите за осигуряване на качеството дават възможност на висшите училища **да убедят своите партньори – както в страната, така и в чужбина- че осигуряват качествено обучение** и по този начин да привличат повече студенти и да постигнат признаване на получените от тях квалификации.

В този контекст **признаването на качеството** на предлаганото от висшето училище образование може да се разглежда като най-добрият резултат от всякакъв вид външно оценяване, в т.ч. и акредитация. Но за постигането на такава увереност **в способността на институцията да осигурява качествено образование по всяко време**, а не само по време на проверката от акредитационната агенция, е необходимо да са създадени и да функционират ефективно не само вътрешно-университетски процеси и процедури за поддържане, мониторинг и подобряване на качеството. Жизнеустойчивостта и ефикасността на тези процеси и процедури зависи в голяма степен от **отношението** на цялата академична общност на

висшето училище към качеството. Възпитаването на институционална **култура на качеството** и създаването на климат на обща загриженост за качеството са свързани с въпроса за **отговорността за качеството на осигуряваното обучение**.

Ако се опитаме да направим един бърз преглед на развитието на българския дебат за качеството през последните 15 г., ще се убедим, че в него рядко или изобщо не присъства въпросът за това, кой носи първостепенната отговорност за качеството на осигуряваното висше образование. Институционалната автономия много по-често доминира в този дебат. До известна степен за това състояние на нещата допринася загрижеността за **нестабилната автономия**, непрекъснато разклащана от законодателни промени и превърналият се в хроничен **финансов недостиг**. Заслуга за това имат и самите висши училища, които оставиха инициативата за промяната в сектора на централната власт, на която лесно се стоварва отговорността за последиците от предприетите промени. Но отговорността за качеството може да се търси само там, където то всекидневно се „произвежда“ – в процеса на преподаването и ученето, т.е. в самите университети, а не извън тях.

Днешната теоретична конференция за качеството на висшето образование е подходящ форум за обсъждане на въпросите за автономията и отговорността за качеството, защото те са в пряка връзка с резултатите от официалното признаване на качеството и акредитацията. Защо и кога университетът трябва да носи отговорност за качеството, как корпоративният дух на университета може да допринесе за изграждане и внедряване на систематичен подход към качеството, каква е връзката между успешното поддържане и подобряване на качеството и степента на институционалната автономия? Давайки отговор на тези въпроси, ми се иска да се надяваме на реално подобрене на качеството на българското висше образование.

ЛИТЕРАТУРА

1. ENQA, “Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area”, Adopted by the Bergen Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, May, 2005.
2. Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region, Lisbon, 11.IV.1997.
3. “Realising the European Higher Education Area”, Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education, Berlin, 19 September 2003.
4. Trends IV Report: European Universities Implementing Bologna. Sybille Reichert Christian Tauch, EUA, 2005.
5. Glasgow Declaration: Strong Universities for a Strong Europe, EUA, 2005.